

# BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu :	Pretiuu insertiuniloru :	Correspondintiele si banii de prenumeratiune
Pentru Austro-Ungari'a pe ann . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	sè se adreseze la Redactiunea dela
" " " " jum. ann 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERIC'A si SCOL'A“
Pentru Romani'a si strainetate pe ann 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu.
" " " " „ j. a. 3 „ 50 „		

## Dela congresulu nationalu bisericescu.

Sibiu 1/13 Octobre 1881.

Astadi, dupa celebrarea santei liturghie, urmata de „chiamarea Duhului sant“ la 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> óre s'a deschis congresulu prin Escelenti'a Sa Parintele Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanulu. Presinti au fost Pr. SS, loru Parinti Episcopi Ioanu Popasu din Caransebesiu, si Ioanu Metianu din Aradu, nu altcum vicariulu archiepiscopu parintele Archimandritu Nicolau Popea si vicariulu episcopescu si presiedinte alu Consistoriului din Oradea-mare, parintele protosincelu Ieroteiu Belesiu.

De notari interimali s'au denumitu, din archidieceasa: Simeonu Popescu, Dr. Eugen Brote, si Petru Trutia; din eparchi'a Aradului: Petru Suciu, Parteniu Cosma, si Dr. Georgiu Pop'a; din dieces'a Caransebesiului: Filip Adam, Ion Rosiu, si Iuliu Novacu.

Deputati presenti au fost 45. éra 47 ma s'au prezentatu inca, dara 15 si-au tramisu mandatele.

Dechiarandu-se deci congresulu de capace a se constitui: toti deputatii presenti s'au impartitu — de dupa eparchii in trei sectiuni de verificare; avend cei din dieces'a Aradului a verificá pre cei din dieces'a Caransebesiului; éra pre aceia, cei din archidieceasa; in fine pre acestia cei din dieces'a Caransebesiului.

De presiedinti in aceste sectiuni s'au ales: Ieroteiu Belesiu, Nicolau Popea, si Alecsandru Ioanovicu; éra de referenti: Georgiu Cratiunescu, Anania Trombitasiu, si Ioanu Rosiu.

Si cu acést'a siedinti'a de astadi s'a incheiatu; prefigendu-se siedinti'a urmatória pre mane diminétia la 11 óre.

## Cestiunea vicariloru archierei.

(La adres'a maritului congresu nationalu bisericescu in Sibiu.)

Mari si importante cestiuni astépta resolutiunea loru din partea maritului congresu bisericescu, si intre acestea cea d'antaia si póte cea mai importanta este sistemisarea si introducerea functiunei de vicariu, archieru langa persón'a Archiepiscopului. Acésta cestiune noua in biseric'a nóstra provinciala fú suscitata antaia data in congresulu din 1878. Ca deputatu congresualu, fara privire la persóne, m'am pronunciat contra institutiunei vicariloru archierei, pentrucá este anticanonica, pentrucá invólve hirotonirea de Episcopi fara eparchie; apoi dupre canónele bisericéi, nici unu Episcopu nu póte fi hirotonit fara eparchie, ér in o eparchie nu potu fi doi Episcopi deodata.

Éta ce scriam in cestiunea acést'a in „Biseric'a si Scól'a“ la inceputulu anului 1879:

„Parintii sinodului ecumenicu din Calcedonu, in canonulu 6 legiuescu urmatórele: „Nime se nu se hirotonésca absolutu nici presbiteru, nici diaconu, nici altu órecine din tagm'a preotiésca; daca celu ce se hirotonesce nu se va numi deosebi pentru biseric'a vre-unei cetati, ori vreunui satu, martiriu, ori monastiri. Éra in privinti'a celoru ce se hirotonesce absolutu santulu sinodu a hotaritu ca o asemenea hirotonie se fia fora taria, si nicairea se nu póta lucrá spre ocar'a celui ce ii-a hirotonitu.“

„Intielesulu acestui canonu e claru si lamuritu. Hirotoniile de preoti, si celea de episcopi nu se permitu decatu pentru anumite parochii si anumite diecese. Acést'a e interpretarea ce ni o dau canonistii Balzamonu, Zanara si impreuna cu ei Iosifu Egipteanu. „Nimene, dice acestu din urma, se nu se hirotonésca, decumva nu se va numi loculu si catedr'a, unde se resideze, nici

preotu, nici diaconu, nici altulu óbreare superi-  
 oru ori inferioru acestor'a, ci locul lui se fia  
 declarat,“<sup>1)</sup> In asemenea intielesu se pronun-  
 cia si fericitul Siaguna: „Dupa canonulu acest'a  
 (6. IV.) nu se iérta in biseric'a nóstra episcopi,  
 presbiteri ori diaconi titulari, ci se demanda, ca  
 la santirea de episcopu eparchi'a, la santirea de  
 preotu ori diaconu, parochi'a se se amintésca in  
 rugatiunea de chiamarea duchului santu. De  
 aceea, si canonulu acest'a legiuesce, ca toti aceia,  
 carii se santiescu de titulari episcopi, ori pres-  
 biteri, ori diaconi, se se considere ca nesantiti,  
 si hirotoni'a loru se fia fora tarie.“<sup>2)</sup> Dar afara  
 de canonulu amintitu, dice fericitul Siaguna,  
 mai arata si insusi ritualulu despre hirotoni'a no-  
 ului episcopu, cà la noi episcopii titulari, fora  
 eparchie, nu potu fi, càci ritualu nu avemu pen-  
 tru santirea vre unui episcopu titulariu.<sup>3)</sup>

„Relativu la aceste dispositiuni canonice,  
 órecine póte se reflecteze, cà a instituí archierei  
 vicari nu este egal cu a creá episcopi fora  
 eparchii, càci ei vor funcioná in eparchiele epis-  
 copiloru, langa cari se stabilescu ca vicari.  
 Acést'a este o socotintia falsa, càci *archiereii vi-*  
*cari in realitate nu potu exercitá nici o functiune,*  
*liberu si independentu, in virtutea consacraréi*  
*loru, ci numai ca delagati ai episcopiloru epar-*  
*chioti si inca numai functiunile determinate de*  
*densu, ceea ce nu convine nici cu notiunea de*  
 episcopu, nici cu institutiunea episcopatului! Dar  
 cu abstagere dela aceste consideratiuni momon-  
 tóse, biseric'a precum nu admite hirotoni'a de  
 episcopi fora eparchii, totu asia nu admite ea  
 nici se fie doi episcopi in acelasi timpu intr'o  
 eparchia, unu principiu, care-si primí sanctiunea  
 in conciliulu generalu I. dela Nicea.

„Parintii conciliului Niceanu, avendu a se  
 pronunció in respectulu rentórcerei sismaticiloru  
 Novatiani in biseric'a ortodocsa, decrelarara in  
 canonulu 8, cà, dupa punerea manilor peste ei  
 si cetirea rugatiuniloru, cei aflati in cleru se re-  
 mana in tagm'a loru; „ér daca ar vení cineva  
 acolo unde este episcopu de biseric'a ortodocsa,  
 este invederatu cà demnitatea de episcopu va avea  
 episcopulu bisericeii locale, ér acel'a care de catra  
 cei curati (novatiani) se numesce episcopu, va  
 avea numai **onorulu de presbiteru**, afara daca  
 episcopulu i-va placea a impartasi pe acel'a de  
**onorulu numelui episcopescu; si daca nu-i va**  
**placea acést'a, atunci se-i caute unu locu ori de**  
**chorepiscopu, ori de presbiteru, ca se nu fie doi**  
**episcopi intr'o cetate.“** Éta dara principiu  
 canonicu, d'a nu se instituí doi episcopi intr'o

eparchia, sanctionatu ca lege! Altfelu, daca n'ar  
 fi unu principiu acest'a, nimicu nu impedecá si-  
 nodulu Niceanu d'a asiediá pe episcopii novati-  
 ani, rentorsi la ortodocsia si fora eparchii, ca  
 vicari langa episcopii eparchioti. Sinodulu insa  
 nu avea se determine aci numai positiunea loru,  
 ci din casulu concretu, avea se stabilésca o lege  
 generala pentru viitoriu. In acést'a convinu toti ca-  
 nonisti bisericeii.

„In Pidalion aflamu urmatórele comentare  
 asupra canonului citatu: „Éra Novatianulu celu  
 ce mai naiute a fostu episcopu, se aiba pe sin-  
 gura cinstea presbiterului, afara numai de va voi  
 episcopulu ortodocsu, se aiba si acel'a *cinstea si*  
*numele golu de episcopu, insu nu si se lucreze*  
*vre-o santita slujba ca episcopu, pentruca se nu*  
*se urmeze necuviinti'a acést'a a fi doi episcopi*  
*intr'una si aceasi cetate.“* Totu in asemenea in-  
 tielesu se pronuncia Balsamon, Zonara si Aris-  
 ten, sustienendu de-o potriava principiu cano-  
 nicu, ca episcopii Novatiani, fora eparchii, prin  
 urmare toti episcopi fora eparchii, se nu aiba  
 decâtu onorulu numelui episcopescu, dar si acé-  
 st'a numai cu permisiunea episcopiloru eparchioti;  
 ér nici decum si dreptulu d'a seversi functiunile  
 episcopale, ca se nu apara doi episcopi intr'o  
 eparchia: „*Functiones tamen episcopi proprias,*  
*ne duo unius urbis episcopi sint, nequaquam*  
*exerceat.“* . . . si „*In una enim ecclesia duo non*  
*erunt episcopi.“*<sup>4)</sup> Acestu principiu s'a ob-  
 servatu totu deuna cu rigóre in guvernamentulu  
 bisericeii, la instituirea de episcopi. Abaterile sunt  
 considerate ca lucruri necanonice si afara de  
 lege. Astfelu, intemplandu-se ca in Roma se fie  
 odata doi episcopi Felix si Liberiu, Sozomenu  
 obsérva in istori'a sa eclesiastica, cà prevedinti'a  
 in scurtu timpu a luatu pe Felix din viétia,  
 remanendu singuru Liberu episcopu, ca se nu fie  
 desonorata biseric'a Romei, fiindu guvernata de  
 doi episcopi in acelasi timpu.<sup>5)</sup> S. Augustin, or-  
 dinatu ca episcopu ajutoriu langa betranulu  
 episcopu Valeriu in Hiponia, se scusa pentru ne-  
 regularitatea acést'a, dicandu cà, nici elu, nici  
 Valeriu nu cunoscusera canonulu niceanu, care  
 opreste astfelu de hirotoniri: „*In corpore posito,*  
*beatae memoriae patre et coepiscopo meo sene*  
*Valerio, episcopus ordinatus sum, et sedi cum illo:*  
*quod concilio nicaeno prohibitum fuisse nesciebam,*  
*nec ipse sciebat.“*<sup>6)</sup>

Éca dar causele si temeiturile canonice, pen-  
 tru cari este opritu a se instituí intr'o eparchie  
 langa Episcopulu eparchiotu unu alu doilea Epis-  
 copu vicariu! Dar ceea ce noi, si, in specialu  
 maritulu congresu, trebuie se avemu in vedere

1) Pandaect. can. t. II. ann. Beveregii, pag. 112.

2) Vedi coment. can. 6 sinod. IV. ecum in Enchiridion;  
 si coment. din Pidalion, la acestu locu.

3) Siaguna Drept. can. pag. 118.

4) Pandaect. can. biblioth. Bodlean. t. I. pag. 70.

5) Sozomen Hist. ec. lib. 4, c. 15.

6) S. Aug. epist. 110.

este legea fundamentală, este statutul organic. A lovi în instituțiile canonice ómenii și-au permis adeseori, dar *congresului nu-i este permis a lovi în statutul organic!* Această lege fundamentală pe care se bazează constituirea noastră bisericească nu știe nimic, nu amintesc nici cu o iotă, despre vicarii arhieriei în dispozițiile sale speciale. Și nu amintesc pentru că vicarii arhieriei în biserică ortodoxă sunt nu numai anticanonici, dar în biserică noastră provincială sunt chiar de prisos, sunt un fel de *non sensu!* De aceea statutul organic în §. 118 lasă Episcopului respective Archiepiscopului dreptul de-a denumi vicariu său locuțitoriu al său exclusiv *dintre asesorii de tagmă preoțescă*; va se dica, după statut. organic, *Episcopului nici nu poate institui altfel de vicariu, decât unu preotului asesoru!*

În adevăru, dacă înțelegem necesitatea, ce poate avea în vedere Episcopul eparhial, respectiv Archiepiscopul, de un vicariu *in spiritualibus*, nu înțelegem de felu ce necesitate există de așa numitii *vicari in pontificalibus*. Vicarii recunoscuți și admisibili după statutul organic sunt vicarii *in spiritualibus*, cari servesc ca organe auxiliare episcopului în exercitarea jurisdicțiunii sale. Ei potu prezida în consistorie și în sinode: au sferă lor de activitate asupra întregii administrații ecleziastice, adică asupra tuturor afacerilor bisericesti în eparhia, afara de acelea, care se cuvine numai singur Episcopului, precum: a chirotonii, a sântii sântului miru și a sântii antemisele. Dar acestea sunt atât de pucine și așa de rare se arată trebuința pentru seversirea lor, în cât este chiar ridiculos ca espresu pentru astfel de funcțiuni să se institue langă cutarele Episcopului un vicariu Arhieriu, (*vicarius in pontificalibus*) adică un alt Episcop consacrat! Apoi tocmai de ar subversă necesitatea urgentă în cutare biserică eparhială pentru seversirea unor funcțiuni rezervate Episcopului, precum a hirotonii preoți, acestea fara vre-o scădere și jicnire a canónelor le potu seversii Episcopii din eparchiele vecine. Acestă este practică ce s'a urmatu totdeauna în biserică ortodoxă a resaritului, o practică în deplina conformitate cu principiile dreptului canonic!

În sfersitu, dacă cu toate acestea, se vor afla ómeni rinvindu pentru ca în postul de vicariu Archiepiscopescu se institue unu arhieriu său episcopu consacratu, alesu prin sinodul arhidieceșanu, ceremu dela acesti zelosi se ne spuna, ce pozițiune și ce felu de jurisdicțiune cugeta densii a asigură viitoriului vicariu arhieriu? După știința pozitivă a dreptului canonic și chiar după statutul nostru organic,

instituirea de vicariu este dreptul necontestabil al episcopului. Căci vicariul nu este altă decăt un alter ego al episcopului diecesanu. Elu prin urmare nici nu are jurisdicțiune ordinară (jurisdictio ordinaria) ci numai o jurisdicțiune delegată său transmisă (mandata et vicaria). Și o astfel de jurisdicțiune ori-cand se poate revocă, ori poate se înceteze chiar de sine, cand devine în vacanția scaunului episcopescu, pentru că unu episcopu nu poate prejudecă drepturilor altui episcopu urmatoriu, de a-și alege liberu pre vicariul său.

Dar ceea ce ne inspira îngrigiri serioase și trebuie se inspire la totu romanul ortodox, jalusu de viitoriul bisericii sale, este că prin introducerea unei funcțiuni nouă, că acestă în organismul bisericii, trebuie se urmeze necesarmente unele schimbări în Statutul organic. Și astadi mai vertosu, este foarte periculosu a încercă se ne atingem de temelii constituției noastre!

V. Mangra.

## Epistótele unui parochu betranu.

### IV.

#### *Iubite Nepóte!*

Ti-am promis că în epistolă cea mai de aproape Ti-voiu descrie nacazulu meu cu arendașulu. Caută se facu abatere dela propusul acestă din cuviósa pricina. Anume am înțelesu că epistótele mele de mai înainte se pórtă din mana în mana printre carturarii nostri și preoții teneri, notarii și invetiatorii le critica său mai bine disu le colporta din gura în gura cu scopulu d'a me timbră de rectionariu, carele me legu de trecutulu ca orbulu de gardu și carele în prezinte nu află nemica bunu; ba unu domnu notariu merse și mai departe și cu sil'a voiesce a întari, că eu asupra lui asi fi scrisu epistolă adóu'a, că — dice — densulu e fiu de preot și nu ambla la biserică, a fostu scosu din oficiu dar érași repusu (înse precum se vede — neindreptatu); nisce preoți la o înmormentare de curendu și-bateau jocu de mine, — precum audu, aru fi disu în tandala: „nu faceti glume, ca nu cumva se ve audie betranulu jurnalistu“; dar mai tare m'a nacajitu unu invetiariu posnasiu, carele într'o petrecere întariá, că eu asi fi batjocoritu asupra corpului didacticu și deca m'ar ști cine sum, nu s'ar lasă pana-ce așa betranu nu m'ar dedă cu polunojnită serbésca din manastirea Bodrogului.

Poftimu! Aperete Ddieu de sila! Pana acum publiculu nu me cunósce cine se fiu eu „parochulu betranu“ și éta câte trebuie se-mi audu în urma; dapoi anca deca me voru cunósce ómenii mei! — Dicu dio! — ar trebui se me for-

tificu mai vertosu de câtu tiarulu muscalescu dinaintea nihilistiloru! — Apoi Iubite Nepôte! déca ar fi adeverate ce se nascocescu in urm'a mea, dar ce se vedi! nisce bêrfele, trénc'a-flénc'a. — Eu nici decum nu am voitu a atinge pre toti preotii teneri, câti ii avemu, numai pre acei'a, caror'a li uritu de portulu nostru, de uniform'a nôstra, cari se impéna cu pene straine, caror'a nu li place potcapiulu, breulu venetu, pelari'a prescisa, reverend'a deasupra (grec'a), barb'a si perulu lungu. Sustienu si acuma ceea ce am disu si intrebu: pentru-ce s'au si facutu ei preoti ortodosi? mai bine se se fi facutu advocati séu dirigatori civili ori preoti de alta lege. — M'am espectoratu numai asupra acelorn preoti, cari fiindu cu mine la inmormentarea lui pop'a Ioana — fia iertatu — densii se semtiau ca si la o nunta séu la o veselia de casa. Apoi ori se va superá cineva ori ba, diu si acuma cà nu li-a statu bine si poporulu ii-a judecatu. Ti-mai amintescu Iubite Nepôte! despre unu locu, unde se facu terguri si la tôte tergurile suntu ca din oficiu toti preotii de prin pregiuru; ai dice cà au venitu ca se vendie ori se cumpere ceva? — Ba, ei au venitu simplu „la tergu“, au intratu in birtulu (càrcim'a, fagadaulu) celu mare si au beutu pana sér'a, tergulu deci n'a trecutu fara ei. — Poruncescu mancari de fructu in dile de postu la vederea si spre scandalisarea crestiniloru, poruncescu lautariloru a dice un'a „romanésca.“ — Sermana nationalitate! cum se manifesta ea — in birturi!! Dio, mare bravura! — Vedit' ai Iubite Nepôte vr'unu preotu de alta religiune se faca lucruri de aceste? Asia dara se nu se manie nimenea, cà numai adeverulu am graitu si nici acest'a nu de totu.

Socotescu dara cà n'am meritatu dela preotii „moderni“ séu „dupa spiritulu timpului“ — epitétulu de „reactionariu“. Eu me legu de trecutu, nunumai, pentrucà sum om vechiu, ei si pentrucà ronduelile de atuncia le aflu mai bune: noi preotii betrani d. es. nu intrelasamu a face vecerni'a séu lithi'a in serbatori, tain'a stului miru pentru o lume n'am potea-o administrá cu oleiu santitu de noi, precum facu acést'a unii preoti „moderni“ — déca si mergemu la vr'unu tergu, nu intramu in birtu, pentrucà suntemu „mojiei“ si nu pricepemu „spiritulu timpului“. Si-apoi ei se mira, cà a scapatatu preotnlu din védia, cà poporulu nu postesce, cà nu dà preotului cinstea. — Fiindu eu Consistoriului, — nu li-asiiu aratá nici odata facia vesela.

Se trecemu acum la notariulu celu crescutu cu prescura. Densulu inca s'a amaritu; ei, si cu notarii in diu'a de astadi nu prea glumescu ómenii, ba nici insusi preotii. Mai vertosu noi preotii betrani am avea pricina d'a ne supera pre

notari, pentrucà purceii, mneii si puii apoi vinulu celu nou si totu feliulu de pârga astadi mergu la notari si nu la preotu, dupa cum erá datina mai dedemultu. Dar n'avemu ce face, astadi densii suntu stepanii dilei; precum facu densii asia e facutu pentrucà se au bine cu altii mai mari de câtu ei. Câtu va tiené acést'a — nu sciu. Eu am vediutu multe stramutari in lume si asia credu cà nici acést'a ronduéla nu pôte se tiena multu, candu apoi mneii si puii se voru mutá cu o casa mai departe. Nu cugete inse careva preotu teneru ca acei'a voru veni la noi, nu; se avemu numai grija bine de prescura, ca baremu de acést'a se nu ne scapamu. Notarii romani din a loru parte anca aru trebúi se caute preteni'a preotiloru chiar pentrucà vremile suntu schimbatióse; se nu semene acuma venturi, cà voru secerá ventóse si vicole.

Dar am disu cà mai mare nacazu mi-a casionatu invetiatoriulu cu amenintiarea cà nu s'ar opri cu mine pana la Bodrogu. Acest'a anca e dupa „spiritulu timpului“ de astadi. — D'apoi ce reu am disu eu despre „corpulu didacticu?“ M'am nacajitu asupra invetiatoriului, carele s'a fost radicatu in capulu meu in locu se me cinstésca ca pre unu preotu si facatoriu de bine alu lui. Am laudatu pre altulu, acarui'a portare mi-convine. — Invetiatorii nostri n'aru fi rei invetiatori, ii strica inse „spiritulu timpului“ pre multi dintre ei, cari adeca viséza visuri de aur si apoi nu le potu realisé. Am cetitu cà guvernulu din Romani'a a prescisu uniforma de cióreci pentru invetiatori; între ai nostri sunt invetiatori si de acei'a, cari credu, cà sciinti'a e intr'unu locu cu pantalonii si cu pelari'a incordata. Suntu invetiatori, cari déca n'aru amblá cu camisiu lungu pe strada si prin terguri, nici nu s'ar considerá pre sine din deplinu cualificati; mai vertosu inse trebue se védia acést'a elevii din scóla si ómenii cari vinu la biserica, ca se fia lucrulu deplinu. — Mai siodu inse mi de unulu carele la inceputu nu aducea colaculu din pomana socotindu, cà-lu voru tramite casnici, — de unu timpu incócia inse vediendu cà colaculu soscesce dejmitu — insusi lu pune subsuóra si-lu aduce fara sfiéla acasa. Invetiatoriulu actualu din scól'a nôstra nu m'ar lasá se mergu la Bodrogu pentrucà l'am dedatu la multe bune; asia de es. — la inceputulu anului ambla prin comuna d'a conscrie baietii scolari si nu iese nici dintr'o casa, fara ca se nu scótia câte unu fuioru, séu fasóle, crómpe ori alta-ceva; in totu anulu indemnu vrocativa dintre parinti se platésca invetiatoriului câte optu florini, ca pruncii loru se invetie glasurele, ceea-ce sporesce venitululu invetiatoriului s. a. Plat'a lui nu e prea mare, dar n'ar schimbá cu altulu, ce are indoita, pentru cà e mai bine

la noi. Eu nu pretindu dela densulu nemica alta, decâtu se se tiena de scóla si de biserica si multiamu Dómne! cà e bine, n'avemu vorbe slabe intre olalta.

Acum Iubite Nepóte! me vei intielege pentruce am facutu digresiunea cu epistól'a acést'a si deci Ti-promitu cà numai in epistól'a cea mai de-aprópe me voiu potea ocupá de arendasiulu, de nu l'asiu fi cunoscutu nici odata.

Salutare cordiala!

### Bibliotecele protopresviterale.

In fói'a „Aurora Romana“ ce apare in Cernautiu aflamu urmatórele sciri imbucuratóre:

Preutimea nóstra bucovinéna se misca, — si se misca spre binele seu si alu poporului nostru, imitandu prea demnulu exemplu alu Archipastoriului seu, carele este neadormitu intru ingrijirea turmei sale si implinirea prea innaltei sale chiamari.

Lips'a biblioteceloru protopresviterale in Archidieces'a Bucovinei s'a simtitu deja de multu si de catra toti s'a recunoscutu imperiós'a necesitate a infintiarrii lor. *Astadi inse a devenitu ea chiar cauza de onóre pentru intrég'a nóstra preutime.* Salutamu deci cu deosebita bucuria apelulu de mai josu, carele cerculeza chiar acuma in protopresviteri'a Cernautiloru:

Prea onoratiloru frati!

„Domnulu a asediatu preuti'a, pentru ca se deosebésca ce este curatu, de ceea ce este necuratu si pentru ca se invetie pre poporulu seu legea.<sup>1)</sup> „Preutiloru!“ — dice Domnulu — „buzele vóstre se conserve sciinti'a; din gur'a vóstra voru culege legea, pentru-cà sunteti angerii Domnului atotu-itoriu.“<sup>2)</sup>

*Dar indetorirea de a avé sciinti'a legi si a invetiaturei este la preuti'a evangelica mai santa si mai rigorósa, càci dice Domnulu nostru Is. Chrs. apostoliloru sei: „Vóue ve este datu a cunósce misteriele imperatiei lui Dumnedieu.“<sup>3)</sup> Éra s. apostolu Pavelu impune lui Timoteiu, pre care-lu asiediase Episcopu in Efesu, se mediteze asupra lucrurilor celoru sante si se stee la invetiatura.<sup>4)</sup>*

In adeveru nu-i nici o ocupatiune intre ómeni, care se nu céra nisce cunoscintie positive spre a fi implinita cum se cuvine. Ocupatiunea preutiei, care dupa s. Grigorie N. este art'a arteloru, este deregatori'a cea mai innalta si mai insemnata si nu póte fi condusa bine, decât cu cunoscintie intinse si profunde.

Preuti'a adeca, este instituita spre a perpetuá, a propagá si a intari religiunea, legatur a dintre omu si Dumnedieu; este deci conservatoriulu invetiaturii si scutululu moralei crestine. Cum se-si implinésca ea inse asta misiune dupla, necunoscendu mai multu obiectulu seu?

Cum se practiseze si se respendésca ea adeveruri si regule morale — nesciindu-le in sa-si? Omulu nu póte face, decât ceea ce scie, si nu póte dá, decât ceea ce are.

Preutulu nesciutoriú, pusu in fati'a innaltei sale chiamari, devine obiectu de dispretiu. Si apoi nici nu s'a vediatu, ca se póta conduce orbu pre orbu, càci amendo cadu in grópa.<sup>5)</sup>

Nefericitii parochieni ai preutului fara invetiatura dormu somnulu mortii, continua a remané fii peccatului, éra preutulu se face vinovatu innaintea lui Dumnedieu si a ómeniloru, càci insarcinatu cum este de Domnulu: a purtá chiei'a sciintiei, nu numai cà nu intra in sa-si in ea, dar o tiene incuiata si altora.<sup>6)</sup>

Proculus Isai'a elu numesce pre pastoriulu fara sciintia reteditu in caile sale, filu numesce padia órba, càne mutu ce nu scie latra.<sup>7)</sup>

Dara nesciinti'a preutului nu va remané fara resbunare, ea va fi trasa innaintea innáltului tribunalu si va fi condemnata.<sup>8)</sup> Acést'a o intaresce si s. apostolu Pavelu, cand dice: „Celu ce nu cunósce, necunoscutu va fi.“<sup>9)</sup>

Urméza deci pentru pastoriulu sufletescu indatorinti'a strinsa si nedesputabila — se se introduca in sciintiele starii si ocupatiuniloru sale, si anume prin studiu ne-interruptu; càci cine nu invatia ne-interruptu, acela uita si perde dintr'ale sale, cum perde si celu ce nu castiga.

Studiulu rationatu lumineza mintea, largesce cerculu vederii, intaresce facultatile. Pentru acést'a preutulu cu studiu este cautatu si fórtu respectatu.

Éta fratiloru, argumentulu puternic, de ce trebuie se ni infintiamu biblioteci protopresviterale! Ele sunt menite a ne inlesni studiulu si aprofundarea in sciintiele, ce se ceru dela noi. Suntemu fórtu intardiati pe calea acést'a si cauta se ne grabimu pasulu. Deci se nu ne cada greu a contribuí pentru bibliotec'a nóstra. Si de-o camdata se contribuimu macar conformu conclusului conferintiei nóstre pastorale din anulu 1876, dandu anualu fie-care parochu câte 2 fl. v. a., éra cooperatorii câte 1 fl. v. a.

Comitetulu instituitu de Santiele Vóstre este gata a primí quotele aceste si a le administrá amesuratu instructiunii acceptate in conferinti'a pastoralu din anulu 1877.

Avendu in vedere, cà existenti'a si intrebuintiarea biblioteceloru sunt o mesura sigura a culturrei unui poporu seu a unei stari, ne vomu bucurá fórtu multu, daca apelulu de fatia va avé resultatulu doritu, càci elu va fi unu semnu de aspiratiune la cultura.

### Unu cuventu seriosu la inceputulu anului scolasticu,

rostitu in adunarea generala a reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din tractulu Lipovei la 4/16 septembrie a. c.

Pe falniculu drapelu ce astadi cu mandrie falfaie in mediloculu Europei, sta scrisu cu litere mari si aurite: „sciintia si cultura.“ Da! Sciinti'a si culturu'a suna vócea timpului presinte din tóte coltiurile

1) Lev. X. 9—11,  
2) Mal. II. 6—7.  
3) Luc'a VIII. 10.  
4) I. Tim. 15—16,

5) Mat. XV. 14;  
6) Luc'a XI. 52;  
7) Isai'a L. VI. 10—11:  
8) Iovu XIX; 1:  
9) I. Cor. XIV. 38:

lumei; pentru-că aceste sunt armele cele mai puternice si ne-învinse.

Timpulu, legea, biseric'a, natiunea si ne-ajunsurile noastre materiale, toate aceste reclama cu voce înalta si puternica luminaea poporului, prevediundu că numai acest'a ilu-va scapá de mórtea eterna seu vecinica.

Toti acesti factori de mai nainte pretindu ca întunerecul ce domnesce popórele dela începutulu lumiei, se dispara de odata si in timpul celu mai scurtu.

Marétia si grea este inse chiamarea celor ce se ocupa cu instructiunea si educatiunea poporului! Acum ori nici odata e timpul se luptam lupt'a luminei contra întunerecului, lupt'a adevérului contra mintiunei, lupt'a vietii contra mortii! Acum ori neci odata dicu, e timpul, se se înarmeze de nou cu arme noua si corespundietóre timpului, toti barbatii de scóla, si cu deosebire noi invetiatorii scóleloru poporale, cari avem sublim'a, dar ne multiamitórea chiamare, de a respandi lumina între poporu, si a premerge cu faci'a cea luminósa prin întunereculu celu secularu, ca se potemu esi învingatori cu óstea concrediuta conducerei nóstre; fatia cu ne sciinti'a, fatia cu întunereculu, fatia cu acesti inimici tari la capu!

Abia credu se se mai afle vr'unu sufletu de omu cu minte sanetósa, care se póta trage la indoéla folosulu celu mare alu invetiaturei, ma eu sum de aceea firma convingere, că si poporulu nostru inca au începutu a simti caldura radielor a acestui sóre alu timpului, si elu a începutu dicu, a se convinge că luminaea lui astadi e chiar asia de necesaria, ca si panaea de toate dilele.

Pentru-că fara lumina nu este vietia, căci precum fie-care planta nisuesce a se întórce spre sóre, de unde-i vine vietia, fara de care nu póte esiste, — asia si sufletulu, mintea si inima omului, este destinata dela creatoriulu, ca se nisuesca spre luminaea si întieptiune.

Au ce vor se dica cuvintele rescumperatoriuulu nostru Isusu Chistosu, de catu: „Fi-ti deseversiti, că si Tatalu vostru celu din ceriuri deseversitu este.“!

In fine dupa cele premise, imi incheiu modestulu meu cuventu, cu aceea oftare ferbinte din inima, ca bunulu Ddiu, — carele proteje toate lucrurile bune din lume — se bine cuvinteze si incoroneze toate pasurile si lucrarile reuniunei nóstre cu succesulu celu mai doritu!

Georgiu Bocu  
invetiatoriu.

## D i v e r s e .

\* **Cartile bisericesci romane.** Regulamentulu privitoriu la revidarea si editarea cartiloru bisericesci in Romani'a s'a sanctionatu, ne spune „Resboiu.“ Aceste carti se voru tipari atât cu litere latine, cât si cu litere cirilice dupa cum trebuinti'a va cere. Ortografi'a cartiloru cu litere latine va fi cea adoptata de academi'a romana. Sinodulu inse póte face óre-cari imbnataturi ortografice in folosulu esactei transcrieri a ortografiei cirilice si a pronuntiei limbei. Er pentru cartile cu litere cirilice va servi de norma ortografi'a esistentă in cartile aflatóre acuma in usulu bisericiei romane, si anume in cartile tiparite in manastirea Neamtiiului. Se va institui unu comi-

tetu compusu din persóne competente, posedendu cu-noscintiele teologice si limbistice necesare la traducerea cartiloru bisericesci din limbile in cari au fost ele scrise si din cari s'au tradusu in limb'a noastră, spre a puté verificá acele traduceri si a le perfectioná unde trebuinti'a va cere.

\* **Himen.** Tenerulu *Iosifu Hadanu*, a incredintiatu de socia pe Dsiór'a *Cornelia Nestoru* fiic'a Dlui invetiatoriu Ioanichie Nestoru din Batta. Celebrarea cunniei se va tiené in 11 Octomvre st. v. a. c., in Biserica gr. or. din locu. Le dorimu vietia fericita!

\* **Multiamita publica** se esprima Ilustrei Dóme baronés'a Simeonu Sinai carea mahnita fiindu de miseri'a locuitoriloru comunitatii *Hodosiu* (cottulu Timisiului), la întrevenirea administratorulu parochialu Mihailu Rubinoviciu, a binevoita a oferí din propri'a sa avere pentru repararea s. bisericii gr. or. de acolo o suma de 211 fl. 26 cr. v. a.

\* **Apelu la publiculu romannu.** Înainte cu cincisprediece ani am publicatu o brosiura de încercari poetice. Din cele ce am scrisu de atunci, n'am datu la lumina nici o culegere. Deci nu voiu fidóra nemo-destu că dupa unu intervalu atât de lungu imi ieu voia se punu iérasi sub tipariu unu volumu. Acest'a va continé bucati alese din cele ce am publicatu de atunci si va purtá titlulu: „LIRA MEA.“ La acésta lucrare am onórea deschide prenumeratiune, cerend binevoitoriulu spriginu alu ono: ab. publicu. Cartea va fi de 15—17 cóle, hartia cea mai fina de velin, editiune de lúcsu. Pretiulu unui esemplaru brosiatu 2 fl., legatu pomposu 3 fl. Banii de prenumeratiune sunt a se tramite pana la 5 novembre st. n. Atunci opulu se va pune sub tipariu si va aparé pana in 15 decembre, spre a puté întrebuintiá dreptu cadon de Craciunu seu de anulu nou. Colectanti vor primi, dupa 10 esemplare unulu, in semnu de multiamita. *Oradca-mare* 12 octombre 1881. *Iosif Vulcanu*.

\* **Sultanulu si templulu lui Solomon.** Se scrie din Ierusalimu catra foile turcesci, că Sultanulu a datu ordinu se se restaureze remasitiiele templulu lui Solomon, se se curetie de burueni si ruine loculu din fati'a templulu, dandu-i-se astfelu unu aspectu mai placutu. In acelu locu se afla si moscheea lui Omeru, care dispune de unu venitu de peste 370,000 franci. Acest'a suma, ce pana acuma se trimitea la Constantinopolu, se va întrebuintiá de asta data pentru lucrarile de restauratiune. Deja Sultanulu Abdul-Aziz a fostu hoterítu se se încépa aceste lucrari când cu ocazia vizitei lui Francisu Iosifu in orasulu sacru. Când anulu acest'a mostenitoriulu Austriei vizitá mormentulu lui Crist, guvernatorulu din Ierusalimu, Reut-pasa vediu că acestu locu se afla într'o stare trista. Elu raportá la Stambululu si de aceea Sultanulu a ordonat, ca lucrarile de reparatie se se rencépa seriosu si imediatu. Doi delegati ai Portei, Seridu si Naif-Efendi voru supraveghia lucrarile.

## Notitie Bibliografice.

1. A. esitu de sub tipariu: „*Elemente de Istoria Naturala*“ pentru scólele poporale de *Dr. Daniil P. Barcianu*. In 3 cursuri. Cursulu I. Cu numeróse ilustratiuni intercalate in textu. Sibiu. 1881 Tipariulu tipografiei archidiecesane. Cursulu II. si III. precum si o manuducere pentru invetiatori vor aparé in decursulu anulu. (Pretiulu?) Lips'a unei carti didactice, din istori'a naturala, in scólele nóstre erá de multu simtita, si Dlu Dr. Barcianu are meritiulu „

numai d'a fi suplinitu acésta lipsa, ci si acelu meritu cá a datu o buna carte didactica in manile copiiloru de scóla! Recomandam dara cu deadinsulu invetiatoriloru nostri avantajósa opera a Dlui Barcianu.

2. A aparutu de sub tipariu; „*Gramatic'a limbei romane*, intocmita pentru scólele secundarie de *Nicolau Piltia*, profesoru la gimnasiulu romanu gr. or. din Brasiovu. Editur'a tipografiei Alexi. Brasiovu Tipariulu tipografiei Alexi. 1881. (Pretiu?)

3. A esitu de sub tipariu: „*Logica*“ compusa de *Iosif Fericianu*, profesoru la gimnasiulu romanu din Brasiovu Pretiu 2 fl. v. a. Editur'a autorului in Brasiovu.

Nr. 2133/534. scol.

### Insciintiare.

Aureliu Craiovanu invetiatoriu din Ghirocu, de nascere din B. Comlosiu, a perdutu testimoniulu seu preparandialu estradatu in 1870 dela preparandi'a rom. din Aradu, testimoniulu de califeatiune estradatu in 1871 dela Consistoriuulu rom. ort. din Aradu, si decretulu de invetiatoriu in Ghirocu estradatu de disulu Consistoriu sub 25. Aug. 1877. Nr. 1678/516. scol., cari ambe testimonie perdate, si decretulu perdutu se dechiara prin acést'a de nimicite.

Aradu, 22. Septemvre 1881.

**Ioanu Metianu**, m. p.

Episcopulu Aradului.

### Concursu.

Pentru statiunea invetiatoréscu gr. or. din *Aldesci* inspectoratulu Buteiloru prin acést'a se escrie concursu pana la 14. *Octombro a. c.* in carea di va fi si alegerea, avendu recurentii in restimpulu acést'a a si substerne recursele sale pe calea oficiulu inspectoratulu cercuale — subscrisulu comitetu si a se presentá vre-o data in biserica naintea alegatoriloru. — Venibele impreunate de acést'a statiune sunt: 130 fl. salariu anualu, 8 sinici de bucate, 8 stengini de lemne,  $\frac{1}{2}$  sesiune pamentu fenatiu, cuartiru cu gradina. — Aldesci, la 2 Septembre 1881.

#### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine. **Constantinu Gurbanu** protoprosbiteru insp. cerc. de scóla.

Conformu decisiunei Ven. Consist. alu Caransebesiulu de dto. 18. Augustu a. c. Nr. 577 B. se escrie concursu pentru postulu de capelanu pre langa betrenulu si neputinciosulu parochu Lazar Tiapu din *Zorlentiu-mare*, in protop. Lugosiulu, cottulu Carasiu-Severinu, cu *terminu de 30 zile dela prim'a publicare*.

Emolumintele sunt: 14 jugere pamentu aratoriu 5 jugere fenatiu, 3 pasione si 5 tufisiu, birulu preotiescu dela 85 case a 15 oche si venitu stolaru de 45 fl.

Recurentii au a-si adresá recursele instruate in sensulu statut. org. bis. catra on. sinodu parochialu

gr. or. din *Zorlentiu-mare* si alu tramite Dlui protop. Georgiu Pesteanu in Lugosiu.

*Zorlentiu-mare*, 22. Sept. 1881.

#### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

Pentru deplinirea postulu de invetiatoriu la scól'a gr. or. din comun'a *Vadasu*, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 26 *Octomvre st. v. a. c.*

Emolumintele sunt:

- a) in bani gata 100 fl.
- b) 18 cubule de bucate parte grâu parte cucurudiu.
- c) 12° de lemne din care are a se incaldi si scól'a.
- d) 2 patrare de pamentu adi in valóre de 20 jugere.
- e) dela inmormentari mari 1 fl. dela mici 50 cr.
- f) dreptulu de pascuitu 14 capete vite mari.
- g) 8 fl. pentru incalditulu scolei.
- h) pentru conferintie 3 fl. la di.
- i) cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimitte recursurile Inspectorulu cercualu Mihaiu Sturza in Sepreusiu pana in 19 *Octomvre* adresate comitetulu parochialu din *Vadasu*, si in vre-o *Duminea* séu serbatóre a-se presentá in biserica de acolo pentru de a-si aretá desteritatea in tipicu si cantari.

*Vadasu*, 28. Septemvre 1881.

#### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dlu Inspectoru cercualu de scóle.

Conformu decisiunei Venerabilulu Consistoriu dtto 20 Augustu a. c. Nr. 286 S. pentru ocuparea postulu invetiatorescu dela *Classa a II. a scolei confesionale gr. or. rom. din Comun'a Banlocu*, protopresbiteratulu *Ciacovei*, Comitatu Torontalu se deschide de nou concursu pana la 26 *Octombro st. v. a. c.*, in carea di se va tienea si alegerea.

Emolumintele sunt:

- a) In bani gata 130 fl.
- b) de lemne in sum'a de 20 fl. 20 cr.
- c) Pentru lumini si sare 5 fl. 80 cr.
- d) Pausialu 8 fl.  
la olalta in bani gata. 146 fl.  
In naturale.
- e) 40 meti grau a 3 fl. 120 fl.
- f) 20 meti de cucurudiu a 2 fl. 40 fl.  
Sum'a totala 324 fl. v. a.
- g) venitu dela 2 jugere de pamentu aratoriu,
- h) cortelu liberu cu gradina de legumi, i) paie de incalditu catu va cere trebuinti'a si k) tacsele dela inmormentari de cate 33 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi trimitte recursele loru instruate in sensulu stat: org: bis: adresate catra comitetulu parochialu, — a-le tramite oficiulu protopresbiteratulu in *Obadu* per *Ciacova*.

*Banlocu* 27. Septemcre 1881.

#### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu adminis protopopescu: **Pavelu Iancu**.

Pre basa decisului venerabilului consistoriu Caransebesianu de dto. 18/30 Augustu a. c. Nr. 432 B. se escrie concursu pentru deplinirea parochiei denenita vacanta prin resignarea parochului Nicolae Ottonoga din comun'a *Seleusiu*, cottulu Torontalu, Protopresbiteratu Panciovei cu terminu de alegere pe **26 Octomvre (7 Noembre) 1881.**

Emolumintele sunt: 34 jugere pamentu si stola indatinata carea computata face 600 fl. pe anu; unde alesulu administratoru parochialu va fi deobligatu sus amintitului parochu resignatu, pana se va afla elu in viétia ai da jumetate din pamentu, biru si stola.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia cu obligamentulu acest'a sunt avisati a-si tremite recursele sale instruate in sensulu statutului organicu comitetului parochialu adresate la Dlu Avramu Murgu parochu in Petrovasello per Alibunar, cá la plenepotentiatulu Protopresbiterului Districtualu pana in 24 Octomvre (5 Noembre) a. c.

Seleusiu in 24 Sept. 1881.

### Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Protopresbiterulu Districtualu.

*Avramu Murgu m. p.*

parochu ca plenip. alu protopresb. Districtualu.

Pre statiunea parochiala gr. or. din *Hodosiu*, protopresbiteratu Lipovei, cu acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pre **11 Octomvre 1881 s. v.**

Emolumintele sunt: 1 sesiune pamentu aratoriu si fanatia; quartiru liberu cu gradina; dela fiesce care cununie 4 fl. dela fiescecare inmormentare preste 7 ani 3 fl. pana la 7 ani 1 fl. dela fiescecare molitva 20 cr: dela 84 case, defiescecare Nr. de casa 31 litre bucate, jumetate grau, jumetate cucurudiu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, suntu avisati asi adresa recursele lor instruite conformu statutului organicu, subscrisului comitetu parochialu si a le asterne Reverendissimulni Domnu protopresviteru tractualu.

Dela competenti se recere, ca se posiéda testimoniu de calificatiune, si pana la alegere, se se presentedie la sft. biserica intru vreun'a dumineca, spre asi areta desteritatea in cantari.

Hodosiu la 14. Septemvre 1881. st. v.

*Aureliu Popescu m. p.*

presied. com. par.

Cu scirea mea: **Ioanu Tieranu** protop.

Pentru ocuparea postului de profesor de limb'a romanésca, magiara si germana la institutulu pedagogicu diecesanu in *Caransebesiu*, se publica concursu cu terminu pana **la 15/27 Octomvre a. c.**

Cu acestu postu este impreunatu pentru anulu intaiu de proba, unu salariu de 600 fl. si 200 fl. pentru cortelu; éra dupa decurgerea acestui anu depunendu respectivulu profesor cu succesu esamenulu

de calificatiune si devenindu astfeliu profesor de definitiv, primesce dreptu salariu de 800 fl. si 200 fl. pentru cortelu.

Competentii au se alature la petitiile lor:

1) Atestatu de botezu spre a documenta cá suntu romani gr. or.

2) Atestatu de maturitate.

3) Atestatatu despre absolvarea unui cursu mai inaltu de pedagogie.

4) In lipsa atestatului de sub 3., atestatu sau absolutoriu dela facultatea filosofica sau si dela alta facultate.

5) decumva au fostu undeva aplicati, se produca atestatu despre pracsu de pana aci.

Competentii trebuie se aiba deplina cunoscintia si desteritate in tóte trei limbele in vorbire si in scriere si cu deosebire in limba romanésca si magiara

Petitiile se adreseaza catra Consistoriulu diecesanu gr. or. in Caransebesiu.

Caransebesiu din sedintia consistoriala tinuta in 10/22 Septemvre 1881.

*Episcopulu diecesanu:*

**Ioanu Popasu.**

Conformu Ordinatiunei Vener. Consistoriu eparochialu din 27. Augustu a. c. Nr. 1885. B. pentru indeplinirea parochiei vacante din *Cumlausiu*, (Szt. Anna vechie) cu acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe **26 Octomvre st. v. a. c.**

Emolumintele sunt urmatórele: 1) In rescumpararea birului si a tacselor pentru functiunile preotiesci contractualminte stipulate, unu salariu fiesu anualu dela comuna politica in numerariu de 420 fl. v. a., primita in 4 rate. — 2) Folosirea unei sesiuni de pamentu, constatátore aprosimative din 32 jugere a, 1200 respective 24 jugere catastrale, care anualminte póte aduce unu venitu de 412 fl. v. a., si pentru competintia de pasiunaritu 36 fl. v. a., asia si folosirea unui intravilanu golu constatatoriu din 800 st.  pentru cari respectivulu parochu are datorintia de a subporta greomintele respective darile.

Tóte acestea venite laolalta, fara detragerea greomintelor, dau la anu o suma de 868 fl. v. a.

Conformu acestui salariu, parochi'a fiindu de clas'a I-ma doritorii de a ocupá acést'a parochie au a documenta Cvalificatiunea receruta la acést'a parochia in intielesulu §-lui 15 din Regulamentulu congresualu pentru parochii. — Sunt datori totu deodata recursele lor ale tramite instruite dupa presrisele stat. organicu si Regulamentulu congresualu, pana la terminulu susu defiptu, — adresate comitetului parochialu, — Domnului Protopopu tractualu **P e t r u C h i r i l e s c u** in Kétegyháza, avendu totu deodata, pana la alegere a-se presentá in sant'a biserica din locu, spre a-si areta desteritatea sa in cantari si cuventari.

Datu in Cumlausiu, 13. Septemvre 1881.

In contielegere cu comitetulu parochialu,

*Petru Chirilescu, m. p.*

protoprea. Chisincului.